

47

Prawda was wyzwoli

Nie mów fałszywego świadectwa przeciw bliźniemu swemu

Nie będziesz mówił przeciw bliźniemu twemu kłamstwa jako świadek.

Księga Wyjścia 20, 16

Ja się na to narodziłem i na to przyszedłem na świat, aby dać świadectwo prawdzie. Każdy, kto jest z prawdy, słucha mojego głosu.

Ewangelia według św. Jana, 18, 37b

Jeżeli trwacie w nauce mojej, jesteście prawdziwie moimi uczniami i poznacie prawdę, a prawda was wyzwoli.

Ewangelia według św. Jana, 8, 31b -32

Smutne prawdy o kłamstwie. Kłamstwo jest nadzwyczaj skutecznym instrumentem w budowaniu świata bez miłości. Kłamię, bo chcę cię przechytryć i wykorzystać. Kłamię, bo nie jesteś dla mnie partnerem i w ten sposób wyrażam swoją pogardę dla ciebie. Albo kłamię, bo się siebie boję. Kłamstwo niemal zawsze sygnalizuje i umacnia istnienie w stosunkach między ludźmi jakiejś przemocy, chęci wykorzystania, pogardy lub strachu. Kiedy zaś w takim nieludzkim świecie już się zakorzeniłem, kłamię również dlatego, że kłamstwo stało się jakby moją naturą.

Życie w prawdzie. Prawda to nie tylko zgodność z rzeczywistością. Bo w prawdomówności nie wystarczy prosta zgodność wypowiedzianych przez nas sądów z rzeczywistością. Chodzi też o styl, o sposób bycia: o życie w prawdzie. Prawda przekazana drugiemu człowiekowi bez miłości może być jak kamień. Może ranić. Także zło plotki polega na tym, że jest to mówienie prawdy bez miłości i dlatego łatwo łączy się z oszczerstwem.

Uwikłanie i uwolnienie. Kłamstwo istnieje dlatego, że nikt nie śmie mu się sprzeciwić. Jeden szlachetny sprzeciw, zwłaszcza poparty gotowością do znoszenia prześladowań, rozwiewa iluzję, jakoby kłamstwo rzeczywiście było tak wszechmocne, jak się nam wydaje. W ludziach budzi się nadzieja, zaczynają też dostrzegać własne uczestnictwo w kłamstwie i się go wstydzić, rodzi się w nich myśl o uwolnieniu się od zależności, w jakie się uwikłali.

na podstawie: o. Jacek Salij OP, *Dekalog*

Nauczanie Kościoła – ósme przykazanie

Ósme przykazanie zabrania fałszowania prawdy w relacjach z drugim człowiekiem. Ten przepis moralny wypływa z powołania ludu świętego, by był świadkiem swojego Boga, który jest prawdą i chce prawdy. Wykroczenia przeciw prawdzie – przez słowa lub czyny – wyrażają odmowę zobowiązania się do prawości moralnej; są poważną niewiernością Bogu i w tym sensie podważają podstawy Przymierza (KKK 2464).

Miłość i poszanowanie prawdy powinny kierować odpowiedzią na każdą prośbę o informację lub ujawnienie prawdy. Dobro i bezpieczeństwo drugiego człowieka, poszanowanie życia prywatnego, dobro wspólne są wystarczającymi powodami do przemilczenia tego, co nie powinno być znane, lub do dyskrecji [...] (KKK 2284).

Szczere kłamstwa

Aniela posłusznie wypila herbatę, czując, że jej akcje zwyżkują.
– Ponieważ i tak straciłam wszystko w pani oczach – oświadczyła brawurowo – mogę się przyznać, że to, co mówiłam o pani obrazach, to szczerą prawdą.

– Być nie może. Czy ty w ogóle uznajesz coś takiego jak szczerą prawdą?

– No, rzadko, szczerze mówiąc.

– Podoba mi się twoja szczerłość, choć nieczęsto ją eksponujesz.

– Bo kłamstwo się oplaca.

– Owszem. Ale istnieje też przysłowie, że kłamstwo ma krótkie nogi.

Aniela prychnęła wzgardliwie.

– Stare przysłowia – odparła – też się dezaktualizują. Kłamstwo ma już nogi nie tylko długie, ale i silne. Nie mówię tu o małych kłamstewkach jak moje. Mówię o kłamstwach na skalę dużo większą, o kłamstwach, które wyprost zapierają dech. [...]

Ciotka Lila spojrzała na nią melancholijnie.

– Coraz częściej zdarza mi się spotykać osoby inteligentne i zdemoralizowane. [...] Ty na przykład sądzisz, zdaje się, że prawdę można ugniatać dowolnie, jak plastelinę? Czy człowiekowi powinno być wszystko jedno, jakimi środkami zmierza do celu?

– Oj, no nie mogę. Czy to ja wymyśliłam zdanie „cel uświęca środki”? – rozżołościła się Aniela. – To zasada znana od wieków i stosowana z powodzeniem.

– To zależy, co nazywamy powodzeniem.

– No, osiągnięcie celu, oczywiście.

– A co z sumieniem?

– Sumienie? – galopowała Aniela. – Sumienie dokucza, kiedy człowiek wykracza poza przyjęte przez siebie zasady. A więc wszystko jest kwestią przyjętych zasad.

Ciotka Lila siedziała przez chwilę bez ruchu.

– No, taka definicja jest bardzo pojemna – powiedziała. – Można by się przestraszyć twoich poglądów. Gdyby były prawdziwe. Ale ty, na szczęście, wcale tak nie myślisz.

Małgorzata Musierowicz, *Kłamaczucha* (fragment)

5. Czy prawdę należy mówić zawsze? Odpowiedz na podstawie *Masz wiadomość!* oraz *Życie w prawdzie*.

ZADANIE DODATKOWE

Podaj przykłady zadośćuczynienia w sytuacjach, które podałeś jako przykłady w zadaniu 3.

Jak sądzisz?

Czy manipulowanie ludźmi jest grzechem przeciwko ósmemu przykazaniu?

Refleksja i modlitwa

Często stajemy bezbronni i bezsilni wobec kłamstwa, plotki, oszczerstwa. Niewiele trzeba, by nas zranić. Czasem na swoją obronę mamy tylko milczenie, a po naszej stronie walczy prawda. Tak trudno być jej wiernym.

Mistrzu i Panie mego życia,
oddal ode mnie ducha lenistwa,
rozproszenia, chęci górowania nad innymi
i czczego gadania.
Udziel ducha pokory i skruchy,
cierpliwości i miłości.
Daj mi zobaczyć własne błędy,
a nigdy nie sądzić i nie potępiać mego brata.
Panie, nawróć mnie i przebacz mi. Amen.

Jeśli chcesz...

Zrób rachunek sumienia dotyczący grzechów przeciwko ósmemu przykazaniu. Zastanów się, co możesz naprawić tam, gdzie dotychczas tego nie zrobiłeś. Podejmij odpowiednie zadośćuczynienie za krzywdy, które wyrządziłeś.

Masz wiadomość!

- Prawda lub prawdomówność polega na tym, by być prawdziwym w czynach i mówić prawdę bez dwulicowości, udawania i obłudy (por. KKK 2505).
- Kłamstwo polega na mówieniu nieprawdy z intencją oszukania bliźniego. Pozbawia go słusznego prawa do prawdy (por. KKK 2508).
- Grzechy przeciwko ósmemu przykazaniu to: kłamstwo, obmowa, oszczerstwo, lekkomyślne osądy.
- Każde wykroczenie przeciwko prawdzie i sprawiedliwości wymaga zadośćuczynienia, nawet jeśli zostało już odpuszczone (YOUCAT 456).
- Mówienie prawdy wymaga roztropności i miłości. Często prawdy używa się jako broni przeciw drugiemu – wtedy zamiast budować prawdą niszczy (por. YOUCAT 457).
- Społeczeństwo ma prawo do informacji opartej na prawdzie, wolności i sprawiedliwości. W korzystaniu ze środków masowego przekazu należy zachować umiar, dyscyplinę i krytycyzm (por. KKK 2512).

PYTANIA I ZADANIA

1. Jakie przyczyny ludzkich kłamstw ukazuje tekst *Smutne prawdy o kłamstwie*? Uzasadnij pierwsze zdanie tego tekstu, powołując się na Katechizm Kościoła Katolickiego (*Nauczanie Kościoła – ósme przykazanie*) oraz tekst *Życie w prawdzie*.
2. Znajdź w słowniku znaczenie słów: kłamstwo, obmowa, oszczerstwo. Co znaczy: wyrażenie: lekkomyślny osąd? Podaj przeciwieństwa tych wyrazów i wyrażenia.
3. Wyjaśnij sens powiedzenia: „Kłamstwo ma krótkie nogi”. Jakie skutki dla kłamcy i okłamywanych powoduje kłamstwo? Podaj przykłady z życia młodzieży.
4. Zbierz argumenty bohaterki tekstu *Szczere kłamstwa*, która uważa, że kłamstwo się oplaca. Sformułuj kontrargumenty. Skorzystaj z tekstu *Uwikłanie i uwolnienie* oraz z fragmentów Nowego Testamentu.